

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. spalio 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13/EEB – 3 straipsnio 1 dalis – Sutarties sąlygų nesąžiningo pobūdžio vertinimas – 4 straipsnio 2 dalis – 5 straipsnis – Pareiga išdėstyti sutarties sąlygas aiškia ir suprantama kalba – Sąlygos, pagal kurias reikalaujama mokėti mokesčius už konkrečiai nenurodytas paslaugas“

Byloje C-621/17

dėl *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija) 2017 m. spalio 26 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. lapkričio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Gyula Kiss

prieš

CIB Bank Zrt.,

Emil Kiss,

Gyuláné Kiss

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal (pranešėja), teisėjai F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund ir L. S. Rossi,

generalinis advokatas G. Hogan,

posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. kovo 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- E. Kiss, atstovaujamo *ügyvédek* I. Ölveczky ir K. Czingula,
- *CIB Bank Zrt.*, atstovaujamo *ügyvédek* J. Burai-Kovács ir G. Stanka,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos Z. Lavery, padedamos baristerės A. Howard,

* Proceso kalba: vengrų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos N. Ruiz García ir A. Tokár,

susipažinęs su 2019 m. gegužės 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima ši

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 3 straipsnio 1 dalies, 4 straipsnio 2 dalies ir 5 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Gyula Kiss ir *CIB Bank Zrt.* (Toliau – CIB) ginčą dėl prašymo pripažinti, kad tam tikros paskolos sutarties sąlygos yra nesąžiningos.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 12, 13, 16, 19 ir 20 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„tačiau kadangi nacionaliniai įstatymai, kokie jie yra dabar, leidžia numatyti tik dalinį jų suderinimą; kadangi, visų pirma, ši direktyva apima tik tas sutarčių sąlygas, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi; kadangi valstybės narės turi turėti galimybę, deramai atsižvelgiant į Sutartį, vartotojams suteikti didesnę apsaugą nacionalinėmis nuostatomis, kurios yra griežtesnės už šios direktyvos nuostatas;

„kadangi daroma prielaida, jog valstybių narių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatose, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai nustato su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygas, nėra nesąžiningų sąlygų; kadangi dėl to, atrodo, kad nėra būtina kontroliuoti kaip vykdomos tos sąlygos, kurios atspindi įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių valstybės narės arba Bendrija yra prisijungusios, principus ar nuostatas; kadangi tuo požiūriu 1 straipsnio 2 dalyje pateikiama formuluotė „įstatymų ar kitų teisės aktų privalomosios nuostatos“ numato ir normas, kurios pagal įstatymą yra taikomos susitariančioms šalims, jei nebuvo susitarta kitaip;

<...>

kadangi pasirinktų bendrų kriterijų pagrindu vertinant sąlygų nesąžiningumą, ypač kai vykdomas viešasis pardavimas ar tiekimas, ir taip, atsižvelgiant į vartotojų solidarumą, suteikiant kolektyvinės paslaugas, privalu iš viso įvertinti ir įvairius susijusius interesus; kadangi tai yra laikoma sąžiningumo reikalavimu; kadangi vertinant sąžiningumą ypač reikia atsižvelgti į šalių derybinių pozicijų tvirtumą, į tai ar vartotojas turėjo paskatų sutikti su sąlyga ir ar prekės arba paslaugos buvo parduotos arba suteiktos pagal specialų vartotojo užsakymą; kadangi pardavėjas ar tiekėjas gali patenkinti sąžiningumo reikalavimą, kai jis dorai ir teisingai veikia kitos šalies atžvilgiu, į kurios teisėtus interesus jis turi atsižvelgti;

<...>

kadangi šioje direktyvoje nei tos sąlygos, kurios apibūdina pagrindinį sutarties dalyką, nei tos, kurios apibūdina prekių ar teikiamų paslaugų kokybės / kainos santykį nėra vertinamos nesąžiningumo atžvilgiu; kadangi visgi į pagrindinį sutarties dalyką bei kainos / kokybės santykį galima atsižvelgti vertinant kitų sąlygų sąžiningumą; <...>

kadangi sutartys turi būti rašomos aiškia, suprantama kalba, ir vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, o kilus abejon[ių], turi būti interpretuojama vartotojo naudai“.

4 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

5 Šios direktyvos 4 straipsnyje nurodyta:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

6 Direktyvos 93/13 5 straipsnyje numatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonų dėl sąlygos reikšmės, aiškinama vartotojo naudai. <...>“

Vengrijos teisė

Civilinis kodeksas

7 *Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény* (1959 m. Įstatymas Nr. IV, kuriuo nustatomas civilinis kodeksas) 209/B straipsnyje nustatyta:

„1) Standartinė sutarties sąlyga, taip pat vartotojo ir ūkio subjekto sudarytos sutarties sąlygos yra nesąžiningos, kai, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą, vienašališkai ir nepagrįstai vienos šalies nenaudai nustatomos iš sutarties kylančios šalių teisės ir pareigos.

2) Teisės ir pareigos yra vienašališkai ir nepagrįstai nustatytos, darant žalą vienai šaliai, kai:

a) reikšmingai nukrypsta nuo esminių, sutarčiai taikomų taisyklių arba

b) jos nesuderinamos su sutarties dalyku ar tikslu.

3) Nustatant, ar sąlyga yra nesąžininga, reikia išnagrinėti visas sutarties sudarymo momentu buvusias jos sudarymui įtakos turėjusias aplinkybes, sutarties dalyko pobūdį ir nagrinėjamos sąlygos ryšį su kitomis sutarties sąlygomis ar kitomis sutartimis.

4) Specialiosiose teisės normose gali būti nurodytos sąlygos, kurios laikomos nesąžiningomis su vartotojais sudarytose sutartyse arba kurios turi būti laikomos nesąžiningomis, kol įrodoma priešingai.

5) Teisės normos dėl nesąžiningų sutarties sąlygų negali būti taikomos sutarties nuostatomis, kuriose apibrėžiama paslauga ir atlygis už ją, jeigu tų nuostatų formuluotė abiem šalims yra aiški ir suprantama.

6) Sutarties sąlyga nelaikoma nesąžininga, jeigu ji yra įtvirtinta teisės normoje arba suformuluota laikantis teisės normoje nustatytų reikalavimų.“

8 Minėto kodekso 523 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Pagal paskolos sutartį finansų įstaiga arba bet koks kitas paskolos davėjas turi pateikti paskolos gavėjui sutartą sumą; paskolos gavėjas turi grąžinti minėtą sumą sutartyje nustatyta tvarka.

2. Jei kreditorius yra finansų institucija, paskolos gavėjas privalo mokėti palūkanas, nebent susitarta kitaip (banko paskola).“

Įstatymas Hpt

9 *Hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény* (1996 m. Įstatymas Nr. CXII dėl kredito įstaigų ir finansų įmonių, toliau – Įstatymas *Hpt*) 210 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Finansinių paslaugų ar papildomų finansinių paslaugų sutartyje turi būti aiškiai nurodytos palūkanos, mokesčiai ir bet kokios kitos rinkliavos ar sąlygos, įskaitant vėlavimo įvykdyti įsipareigojimus teisinės pasekmės, taip pat papildomų įsipareigojimų, kuriuos užtikrina sutartis, vykdymo tvarka ir pasekmės.“

10 Įstatymo *Hpt* 212 straipsnyje nustatyta:

„1. Su vartotojais ar fiziniais asmenimis sudarytoje paskolos sutartyje turi būti numatyta bendros kredito kainos metinė norma, išreikšta procentais, nustatyta pagal specialiąsias teisės nuostatas.

2. Bendra kredito kaina – tai suma, kurią vartotojas turi sumokėti už paskolą; ją sudaro palūkanos, paskolos suteikimo komisiniai mokesčiai ir bet kokie kiti mokesčiai, kurie susiję su paskolos naudojimu.

3. Bendra kredito kainos metinė norma – tai vidinė palūkanų norma, kurią taikant bendra kredito kaina ir kliento mokėtinos sumos prilygsta kredito sumai atėmus kliento finansinei įstaigai sumokėtus mokesčius įmokos sumokėjimo momentu.“

11 Įstatymo *Hpt* 2 priedo I.10.2.a punkte sąvoka „paskolos pinigais suteikimas“ apibrėžta taip:

„pagal paskolos davėjo ir gavėjo sudarytą paskolos ar kredito sutartį skolos gavėjui perduodama suma, kurią jis turi grąžinti – su palūkanomis arba be jų – sutartyje nurodytu momentu.“

12 Šio priedo I.10.3 punkte numatyta:

„Finansinių paslaugų veikla, kurią sudaro kredito ir paskolų pinigais teikimas, apima veiksmus, susijusius su mokumo vertinimu, kredito ir paskolos sutarčių parengimu, išmokėtų paskolų registravimu, taip pat jų stebėjimą, kontrolę ir susigrąžinimą.“

13 Šio priedo III.7 punkte sąvoka „palūkanos“ apibrėžta taip:

„<...> suma ar kita įmoka, kurią paskolos gavėjas turi mokėti paskolos davėjui (arba depozitarui) už garantuojamo depozito ar gautos paskolos naudojimą ir riziką, išreikšta procentine norma, skaičiuojama nuo depozito ar paskolos sumos ir mokėtinos (arba apskaičiuojamos) *pro rata temporis*.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 14 2005 m. rugsėjo 16 d. ieškovas pagrindinėje byloje su CIB teisiniu pirmtaku sudarė paskolos sutartį dėl 16 451 eurų sumos, taikant 5,4 % dydžio metinę palūkanų normą ir 2,4 % dydžio metinius administravimo mokesčius; paskolos trukmė – 20 metų. Pagal sutarties sąlygas suinteresuotasis asmuo taip pat turėjo sumokėti 40 000 Vengrijos forintų (HUF) (apie 125 EUR) sumą kaip paskolos suteikimo komisinį mokestį. Buvo numatyta 8,47 % dydžio bendros kredito kainos metinė norma (BKKNM).
- 15 Ieškovas pagrindinėje byloje pareiškė ieškinį *Győri Törvényszék* (Dero teismas, Vengrija), kuriuo prašė pripažinti, kad sąlygos, kuriose nustatyta administravimo mokesčių suma ir paskolos suteikimo komisinis mokestis, yra nesąžiningos, nes sutartyje konkrečiai nenurodytos mainais už šias sumas siūlomos paslaugos.
- 16 Atsikirdamas CIB nurodė, kad jis neprivalėjo konkrečiai nurodyti paslaugas, teikiamas už administravimo mokesčius ir paskolos suteikimo komisinį mokestį. Vis dėlto jis teigė, kad paskolos suteikimo komisinis mokestis susijęs su formalumais, atliktais prieš sudarant sutartį, o administravimo mokesčiai yra atlygis už formalumus, atliekamus po sutarties sudarymo.
- 17 *Győri Törvényszék* (Dero teismas) pripažino, kad sutarties sąlyga, kurioje numatytas paskolos suteikimo komisinis mokestis, yra nesąžininga, tačiau atmetė reikalavimą pripažinti nesąžiningą sąlygą, susijusią su administravimo mokesčiais.
- 18 Kadangi ieškovas pagrindinėje byloje ir CIB pateikė apeliacinius skundus, *Győri Ítéltábla* (Dero regiono apeliacinis teismas, Vengrija) patvirtino pirmojoje instancijoje priimtą sprendimą. Dėl sąlygos, susijusios su administravimo mokesčiais, šis teismas pažymėjo, kad ji suformuluota aiškiai ir suprantamai, nes paskolos gavėjo šiuo tikslu mokėtina suma buvo aiškiai apibrėžta, o atlygio pobūdis gerai žinomas. Jis nurodė, kad šie mokesčiai apima tokius veiksmus kaip paskolos tvarkymas, administravimas, registravimas ir mokėjimų išskaičiavimas. Vis dėlto, kiek tai susiję su paskolos suteikimo komisiniu mokesčiu, šis teismas pabrėžė, kad sunku nustatyti, kokioms konkrečiai paslaugoms taikomas šis komisinis mokestis, nes visuotinai žinomų paslaugų kaina jau įtraukta į administravimo mokesčius.
- 19 Ieškovas pagrindinėje byloje ir CIB pateikė kasacinius skundus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 20 Ieškovas pagrindinėje byloje tvirtina, kad sutartyje aiškiai nenurodytos paslaugos, už kurias jis privalo mokėti administravimo mokesčius. Jo nuomone, CIB neįrodė, kad dėl paskolos tvarkymo ir administravimo patirtos tokios išlaidos, kurioms kompensuoti nepakanka už paskolą mokamų palūkanų.
- 21 Savo ruožtu CIB ginčija sąlygos, susijusios su paskolos suteikimo komisiniu mokesčiu, nesąžiningumą ir, be kita ko, pažymi, kad sudarant pagrindinėje byloje nagrinėjamą sutartį nebuvo jokios galiojančios teisės nuostatos, pagal kurią jis būtų įpareigotas konkrečiai nurodyti paslaugas, teikiamas už šį komisinį mokestį.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, sąvoka „administravimo mokesčiai“ Vengrijos teisėje nebuvo apibrėžta ir kad paprastai paskolos sutartyse nebūdavo nurodomos paslaugos, už kurias mokami administravimo mokesčiai. Finansų įstaigos taikė du skirtingus kredito modelius, kiek tai susiję su šiais mokesčiais: pagal pirmąjį modelį administravimo mokesčiai numatomi šalia palūkanų, o pagal antrąjį nenumatomi administravimo mokesčiai, bet išlaidoms padengti nustatoma didesnė palūkanų norma. Be to, nors dauguma finansų įstaigų taikė paskolos suteikimo komisinį mokestį, mokėtiną vieną kartą, šis

teismas pažymi, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sudarymo momentu galiojusiuose Vengrijos teisės aktuose nebuvo apibrėžta, už ką mokamas šis komisinis mokestis, jis minimas tik Įstatymo *Hpt* 212 straipsnyje kaip bendros paskolos kainos sudedamoji dalis.

- 23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sąlygos yra pateikiamos aiškia ir suprantama kalba, taip pat jam kyla klausimas, kaip jis turi įvertinti galimą jų nesąžiningumą. Be to, nors nacionalinių teismų jurisprudencija šioje srityje nėra vienoda, daugeliu atvejų buvo nuspręsta, jog pakanka, kad bendra atitinkamos paskolos kaina būtų aiški, ir nėra reikalo konkrečiai nurodyti visų už tą kainą teikiamų paslaugų pobūdžio.
- 24 Vis dėlto iš šios jurisprudencijos neaišku, kokios paslaugos teikiamos už administravimo mokesčius ir ar šios paslaugos gali būti atskirtos nuo pagrindinės paslaugos, t. y. pinigų sumos suteikimo ir šios sumos grąžinimo su palūkanomis. Bet kuriuo atveju, jei BKKMN apima ir palūkanas, ir administravimo mokesčius, ji suteikia galimybę žinoti bendrą paskolos kainą ir palyginti įvairius paskolos pasiūlymus rinkoje.
- 25 Remiantis rečiau jurisprudencijoje aptinkamu požiūriu, priešingai, už administravimo mokesčius teikiamos paslaugos turi būti konkrečiai įvardytos. Iš tiesų vartotojui būtų naudinga turėti galimybę palyginti ne tik BKKMN dydį, bet ir šių paslaugų pobūdį. Šiuo klausimu pasakytina, kad atlygio už pagrindinę paslaugą suskaidymas į dvi dalis nepagrįstas, nes administravimo mokesčių skaičiavimo pagrindas yra kitas nei palūkanų skaičiavimo pagrindas. Galiausiai pagal šią jurisprudenciją paslaugos, teikiamos už paskolos suteikimo komisinį mokestį, turi būti žinomos, siekiant užtikrinti, kad šios paslaugos nebus dvigubai apmokestintos.
- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad įvairių valstybių narių jurisprudencija, kiek tai susiję su administravimo mokesčių pobūdžiu, yra skirtinga. *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) mano, kad galima vertinti su administravimo mokesčiais susijusios sutarties sąlygos nesąžiningumą, nes atlygis už pagrindinę paslaugą yra būtent palūkanos, o ne šie mokesčiai. Tokia sąlyga yra nesąžininga, nes taikydama administravimo mokesčius kredito įstaiga perkėlė vartotojui, be kita ko, savo veiklos išlaidas tik dėl savo pačios naudos. Vis dėlto *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) mano, kad sutarties sąlyga, kurioje numatyti administravimo mokesčiai, yra susijusi su pagrindine paslauga, o tai užkerta kelią nagrinėti jos nesąžiningumą.
- 27 Dėl pagrindinės bylos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad už administravimo mokesčius ir paskolos suteikimo komisinį mokestį teikiamų paslaugų nustatymas gali būti reikšmingas siekiant nustatyti, ar ieškovo pagrindinėje byloje sudarytos sutarties sąlygos išdėstytos pakankamai aiškia ir suprantama kalba, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį ir 5 straipsnį. Be to, tuo atveju, jei būtų konstatuota, kad viena iš šių sąlygų nėra pateikta aiškia ir suprantama kalba, kiltų klausimas, ar tai *ipso facto* suponuoja, kad ši sąlyga yra nesąžininga, o gal, norint prieiti prie tokios išvados, reikia pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį išnagrinėti, ar, nepaisant sąžiningo reikalavimo, ši sąlyga lemia iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimą vartotojo nenaudai.
- 28 Galiausiai jam kyla abejonių dėl to, ar reikėtų nagrinėti tik paslaugas ir atlygį už jas, susijusį su minėtomis sąlygomis, o gal reikėtų atsižvelgti į visas sutarties sąlygas ir vertinti visus privalumus ir trūkumus.
- 29 Šiomis aplinkybėmis *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Direktyvos 93/13] 4 straipsnio 2 dalyje ir 5 straipsnyje įtvirtintas aiškos ir suprantamos kalbos reikalavimas turi būti aiškinamas taip, kad šį reikalavimą tenkina su vartotojais sudarytos paskolos sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir kurioje konkrečiai nurodyti vartotojo mokėtini

mokesčiai, komisiniai mokesčiai ir kitos rinkliavos (toliau – mokesčiai), jų apskaičiavimo metodas ir mokėjimo momentas, tačiau kurioje išsamiai nenurodytos konkrečios paslaugos, už kurias tie mokesčiai mokėtini; ar vis dėlto jis turi būti aiškinamas taip, kad sutartyje taip pat turi būti nurodytos šios konkrečios paslaugos? Ar pastaruoju atveju pakanka, kad suteiktos paslaugos turinį galima nuspėti iš mokesčio pavadinimo?

2. Ar [Direktyvos 93/13] 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad nagrinėjamu atveju dėl sutartyje vartojamos su mokesčiais susijusios formuluotės, kai remiantis sutartimi neįmanoma vienareikšmiškai nustatyti, kokios konkrečios paslaugos teikiamos už šiuos mokesčius, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 30 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis ir 5 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad reikalavimas, pagal kurį sutarties sąlyga turi būti suformuluota aiškia ir suprantama kalba, turi būti suprantamas kaip reiškiantis, kad su vartotojais sudarytoje paskolos sutartyje esančiose sutarties sąlygose, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, kaip antai nagrinėjamose pagrindinėje byloje, kuriose nurodyta tiksli vartotojo mokėtinų administravimo mokesčių ir paskolos suteikimo komisinio mokesčio suma, jų apskaičiavimo būdas ir terminas, kada jie turi būti sumokėti, taip pat turi būti konkrečiai nurodytos visos mainais už šias sumas teikiamos paslaugos.
- 31 Kaip nurodyta Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje, sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.
- 32 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad sutarties sąlygomis, priskirtinomis sąvokai „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, reikia laikyti tas, kuriose įtvirtintos esminės prievolės pagal šią sutartį ir kurios dėl to apibrėžia šią sutartį. Vis dėlto ši sąvoka negali apimti sąlygų, kurios papildo pačią sutartinių santykių esmę apibrėžiančias sąlygas (2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 35 ir 36 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 33 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar, atsižvelgiant į atitinkamos kredito sutarties pobūdį, bendrą struktūrą, nuostatas ir jos sudarymo teises ir faktines aplinkybes, atitinkama sąlyga yra esminis skolininko prievolės grąžinti jam paskolos davėjo suteiktą sumą elementas (2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 54 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Iš Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies taip pat matyti, kad ši antroji sąlygų, kurių galimo nesąžiningumo negalima vertinti, kategorija yra ribotos apimties, nes ji susijusi tik su numatytos kainos arba numatyto atlygio adekvatumu mainais teikiamoms paslaugoms ar tiekiamoms prekėms, o toks vertinimo netaikymas gali būti paaiškinamas tuo, kad neegzistuoja jokios vertinimo skalės ar teisinio kriterijaus, kuriais būtų galima remtis ar vadovautis vykdant šio adekvatumo kontrolę (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 55 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 35 Taigi sąlygos, susijusios su atlygiu, kurį vartotojas turi mokėti paskolos davėjui arba kuris turi įtakos bendrai kainai, kurią vartotojas turi jam mokėti, iš principo nepriskirtinos prie šios antros sąlygų kategorijos, nebent jos susijusios su klausimu, ar sutartyje nustatytas atlygio ar kainos dydis yra adekvatus paskolos davėjo mainais teikiamai paslaugai (2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 56 punktą). Vis dėlto nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad visgi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamų sąlygų galimas nesąžiningumas nesusijęs su administravimo mokesčių ir paskolos suteikimo komisinio mokesčio dydžio santykiu su už tas sumas teikiamomis paslaugomis.
- 36 Bet kuriuo atveju, neatsižvelgiant į tai, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos sąlygos patenka į Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, toks pats skaidrumo reikalavimas, koks numatytas šioje nuostatoje, įtvirtintas ir šios direktyvos 5 straipsnyje, kuriame numatyta, kad rašytinės sutarties sąlygos „visada“ turi būti išdėstomos aiškiai, suprantama kalba. Kaip jau yra nusprendęs Teisingumo Teismas, pirmojoje iš šių nuostatų numatyto skaidrumo reikalavimo apimtis yra tokia pat kaip ir numatytojo antrojoje nuostatoje (šiuo klausimu žr. 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 67–69 punktus).
- 37 Galiausiai pasakytina, kad šis skaidrumo reikalavimas turi būti suprantamas kaip reiškiantis ne tik tai, kad atitinkama sąlyga vartotojui turi būti suprantama gramatiškai, bet ir tai, kad šiam vartotojui turi būti sudaryta galimybė pagal tikslus ir suprantamus kriterijus įvertinti jam dėl tokios sąlygos atsirandančius ekonominius padarinius (šiuo klausimu žr. 2015 m. liepos 9 d. Sprendimo *Bucura*, C-348/14, nepaskelbtas Rink., EU:C:2015:447, 55 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 38 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamoje paskolos sutartyje numatyti 2,4 % dydžio metiniai administravimo mokesčiai, mokėtini 240 mėnesių; pirmaisiais metais šie mokesčiai skaičiuojami atsižvelgiant į visą paskolos sumą, o vėlesniais metais – atsižvelgiant į likusią sumokėti sumą pirmąją kiekvienų metų dieną. Be to, pagal sutartį ieškovas privalėjo sumokėti 40 000 HUF dydžio paskolos suteikimo komisinį mokestį.
- 39 Taigi atitinkamos sąlygos leido ieškovui pagrindinėje byloje įvertinti jam dėl to kylančias ekonomines pasekmes.
- 40 Šiuo klausimu primintina, kad dėl paskolos sutarties sąlygos, kurioje numatytas „rizikos komisinis mokestis“, Teisingumo Teismas iš esmės yra nusprendęs, jog tokioje sutartyje nėra skaidriai numatytos priežastys, pateisinančios šį komisinį mokestį atitinkantį atlygį, nes ginčijama, kad norėdamas gauti šį komisinį mokestį paskolos davėjas turi teikti realią paslaugą (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 77 punktą).
- 41 Nagrinėjamu atveju, kiek tai susiję su sąlyga, kurioje numatytas paskolos suteikimo komisinis mokestis, akivaizdu, kad ieškovas pagrindinėje byloje nesutinka, jog egzistuoja kokia nors reali paslauga, gaunama už šį komisinį mokestį. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar suinteresuotasis asmuo buvo informuotas apie priežastis, pagrindžiančias šio komisinio mokesčio mokėjimą.
- 42 Dėl sąlygos, susijusios su administravimo mokesčiais, pažymėtina, kad nors ieškovas pagrindinėje byloje netvirtina, kad už šį mokestį neteikiama jokia paslauga, jis vis dėlto teigia, kad įvairių atitinkamų paslaugų konkretus pobūdis nėra skaidrus.
- 43 Tiesa, iš šio sprendimo 37 punkte nurodytos jurisprudencijos nematyti, kad paskolos davėjas atitinkamoje sutartyje privalo konkrečiai nurodyti visas paslaugas, teikiamas už vienoje ar kelyse sutarties sąlygose nurodytus mokesčius. Vis dėlto, atsižvelgiant į apsaugą, kurią Direktyva 93/13 siekiama suteikti vartotojui, nes jo padėtis yra mažiau palanki nei verslininko tiek dėl galimybių

derėtis, tiek dėl informacijos lygio, svarbu, kad iš visos sutarties būtų įmanoma suprasti faktiškai teikiamų paslaugų pobūdį arba jį nuspėti. Be to, vartotojas turi turėti galimybę patikrinti, ar įvairūs mokesčiai arba įvairios už juos teikiamos paslaugos nesidubliuoja.

- 44 Pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti šį klausimą atsižvelgdamas į visas svarbias faktines aplinkybes, tarp kurių yra ne vien atitinkamos sutarties sąlygos, bet ir reklama ir per derybas dėl kredito sutarties paskolos davėjo pateikta informacija (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 75 punktą).
- 45 Taigi į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis ir 5 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad reikalavimas, pagal kurį sutarties sąlyga turi būti suformuluota aiškia ir suprantama kalba, nereiškia, jog su vartotojais sudarytoje paskolos sutartyje esančiose sutarties sąlygose, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, kaip antai nagrinėjamose pagrindinėje byloje, kuriose nurodyta tiksli vartotojo mokėtinų administravimo mokesčių ir paskolos suteikimo komisinio mokesčio suma, jų apskaičiavimo būdas ir terminas, kada jie turi būti sumokėti, taip pat turi būti konkrečiai nurodytos visos mainais už šias sumas teikiamos paslaugos.

Dėl antrojo klausimo

- 46 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad dėl tokios sutarties sąlygos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, susijusios su paskolos administravimo mokesčiais, iš kurios neįmanoma vienareikšmiškai nustatyti, kokios konkrečios paslaugos teikiamos už šiuos mokesčius, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.
- 47 Svarbu pažymėti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „nesąžininga sąlyga“ ir pateikti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti vertindamas sutarties sąlygą pagal šios direktyvos nuostatas, turint omenyje tai, kad šis teismas, remdamasis minėtais kriterijais ir atsižvelgdamas į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, turi priimti sprendimą dėl tam tikros sutarties sąlygos konkretaus kvalifikavimo. Tuo remiantis darytina išvada, kad Teisingumo Teismui pakanka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti gaires, į kurias jis turi atsižvelgti vertindamas aptariamą sąlygą nesąžiningumą (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 66 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 48 Kadangi vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei verslininko tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, Direktyvoje 93/13 įtvirtinta valstybių narių pareiga numatyti mechanizmą, užtikrinantį galimybę patikrinti bet kurios atskirai neaptartos sutarties sąlygos galimą nesąžiningumą. Šiuo aspektu nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje ir 5 straipsnyje numatytus kriterijus, turi nustatyti, ar nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis tokia sąlyga atitinka šioje direktyvoje numatytus sąžiningumo, teisių ir pareigų pusiausvyros ir skaidrumo reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 26 d. Sprendimo *Abanca Corporación Bancaria ir Bankia*, C-70/17 ir C-179/17, EU:C:2019:250, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 49 Taigi sutarties sąlygos skaidrumas, kurio reikalaujama pagal Direktyvos 93/13 5 straipsnį, yra vienas iš veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant šios sąlygos nesąžiningumą, o šį vertinimą turi atlikti nacionalinis teismas pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Atlikdamas šį vertinimą, tas teismas turi įvertinti galimybę, kad, pirma, nesilaikyta sąžiningumo reikalavimo ir, antra, yra ryškus teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo nenaudai, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriiciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 56 punktą).

- 50 Dėl klausimo, ar laikomasi sąžiningumo reikalavimo, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, svarbu konstatuoti, kad, kaip nurodyta Direktyvos 93/13 šešioliktoje konstatuojamojoje dalyje, nacionalinis teismas šiuo tikslu turi patikrinti, ar pardavėjas arba tiekėjas, sąžiningai ir teisingai veikdamas vartotojo atžvilgiu, galėjo pagrįstai tikėtis, jog vartotojas būtų sutikęs su tokia sąlyga, jei dėl jos būtų atskirai derėtasi (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 69 punktas).
- 51 Nagrinėjant, ar yra ryškus teisių ir pareigų neatitikimas, negalima apsiriboti vien kiekybinio pobūdžio ekonominiu vertinimu, grindžiamu sandorio, kuris yra sutarties dalykas, bendros sumos ir pagal tą sąlygą vartotojui perkeltų išlaidų palyginimu. Iš tiesų ryškus neatitikimas gali atsirasti vien dėl to, kad pakankamai rimtai kenkiama teisei padėčiai, kurioje vartotojas, kaip nagrinėjamos sutarties šalis, atsiduria dėl taikomų nacionalinės teisės nuostatų, nesvarbu, ar tai pasireiškia teisių, kurių pagal šias nuostatas jam atsiranda iš šios sutarties, turinio apribojimu, trukdymu jas įgyvendinti arba nacionalinės teisės nuostatose nenumatytos papildomos pareigos jam nustatymu (2014 m. sausio 16 d. Sprendimo *Constructora Principado*, C-226/12, EU:C:2014:10, 22 ir 23 punktai).
- 52 Be to, Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį ir nurodant visas sutarties sudarymo metu buvusias sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.
- 53 Būtent atsižvelgdamas į šiuos kriterijus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti pagrindinėje byloje nagrinėjamų sąlygų galimą nesąžiningumą.
- 54 Šiuo klausimu pasakytina, kad, kaip priminta šio sprendimo 43 punkte, tai, jog konkrečiai nenurodytos paslaugos, teikiamos kaip atlygis už administravimo mokesčius ir paskolos suteikimo komisinį mokestį, nereiškia, kad sąlygos, kuriose numatyti šie mokesčiai, neatitinka Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje ir 5 straipsnyje įtvirtinto skaidrumo reikalavimo, jei faktiškai suteiktų paslaugų pobūdis pagrįstai gali būti suprantamas arba nuspėjamas atsižvelgiant į visą sutartį.
- 55 Dėl klausimo, ar dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų sąlygų, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą, atsiranda ryškus teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo nenaudai, reikia konstatuoti, kad, kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, administravimo mokesčių ir paskolos suteikimo komisinio mokesčio mokėjimas numatytas nacionalinėje teisėje. Išskyrus atvejus, kai mainais suteiktos paslaugos pagrįstai nepriskiriamos prie su paskolos administravimu ar jos suteikimu susijusių paslaugų arba kai sumos, vartotojo mokamos kaip šie mokesčiai, yra neproporcingos, palyginti su paskolos dydžiu, dėl šių sąlygų vartotojo teisinė padėtis, numatyta nacionalinėje teisėje, netampa blogesnė, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į kitų sutarties sąlygų poveikį, kad nustatytų, ar dėl šių sąlygų atsiranda ryškus teisių ir pareigų neatitikimas paskolos gavėjo nenaudai.
- 56 Taigi į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad dėl tokios sutarties sąlygos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, susijusios su paskolos administravimo mokesčiais, iš kurios neįmanoma vienareikšmiškai nustatyti, kokios konkrečios paslaugos teikiamos už šiuos mokesčius, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą iš esmės neatsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 57 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalis ir 5 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad reikalavimas, pagal kurį sutarties sąlyga turi būti suformuluota aiškia ir suprantama kalba, nereiškia, jog su vartotojais sudarytoje paskolos sutartyje esančiose sutarties sąlygose, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, kaip antai nagrinėjamose pagrindinėje byloje, kuriose nurodyta tiksli vartotojo mokėtinų administravimo mokesčių ir paskolos suteikimo komisinio mokesčio suma, jų apskaičiavimo būdas ir terminas, kada jie turi būti sumokėti, taip pat turi būti konkrečiai nurodytos visos mainais už šias sumas teikiamos paslaugos.
2. Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad dėl tokios sutarties sąlygos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, susijusios su paskolos administravimo mokesčiais, iš kurios neįmanoma vienareikšmiškai nustatyti, kokios konkrečios paslaugos teikiamos už šiuos mokesčius, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą iš esmės neatsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

Parašai.